

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10895009>

DIABETIK POLINEYROPATİYAR RIVOJLANISHIDA D VITAMINI YETISHMASLIGINING POTENSIAL ROLI

T.F.D Dosent, **Hakimova S.Z.**

Ass. **Muzaffarova N.Sh.**

Ordinatr. **Nomozov B.Z.**

Dolzarlighi: Vitamin D kalsiy va fosforning so‘rilishini yaxshilash xususiyati uzoq yillardan beri barchaga ma’lum. So‘ngi olib borilgan tekshiruv xulosalariga ko‘ra turli xil nevrologik kasalliklar rivojlanishda ham vitamin D muxim o‘rin tutar ekan. Oxirgi yillarda ko‘p uchrayotgan QD tip 2 kasalligining asoratlaridan biri diabetik polineyropatiya bo‘lib, bu kasallikka chalingan bemorlarda vitamin D yetishmasligi diabetik polineyropatiyani erta rivojlanishiga sabab bo‘luvchi muhim omillardan biri hisoblanadi.

Maqsad: Diabetik polineyropatiya rivojlanishini vitamin D yetishmasligi bilan bog‘liqligini aniqlash.

Tekshiruv usullari: Tekshiruv uchun 50 kishi olindi va ularni 2 ta guruhga ajratildi. 1-guruhga 25 nafar QD tip diabetik polineyropatiya bilan kasallangan bemorlar va 2- guruhga kuzatuv maqsadida 25 nafar sog‘lom odamlar olindi. Saralab olingan barcha insonlarda neyropatiyaning skriningi va nerv o‘tkazuvchanligi klinik baxolab olindi. Shu bilan birgalikda tekshiruvga kiritilgan 50 kishidan naxorgi va ovqatdan 2 soatdan keying qonai qand miqdori, Glikirlangan gemoglobin (HbA1c), qondagi vitamin D miqdori aniqlandi.

Olingan natijalar: Olingan natijalarga ko‘ra bemorlarning qon zardobidagi vitamin D miqdori nazorat uchun olingan odamlarnikidan ancha past chiqdi (Pqiymat= 0.008). bemorlar guruhida neyropatiya skriningi ko‘rsatkichi 4 dan yuqori bo‘lgan ayol bemorlarda vit D miqdori statistik jihatdan ancha past chiqdi (Pqiymat= 0.003 va

0.006). 50 yoshdan kichik va undan katta bemorlarda, diabetning davomiyligi 5 yildan oshmagan, qandli diabetga qarshi dori -darmonlarning har xil turlari yoki qondagi qand miqdori yaxshi va yomon nazorat ostida bo'lgan bemorlarda D vitamini darajasida statistik jihatdan sezilarli farqaniqlanmagan (P qiymati = 0,525, mos ravishda 0,700, 0,881 va 0,252). D vitamini darajasi va nerv o'tkazuvchanligini o'rganish natijalari o'rtasida jiddiy bog'liqlik topilmadi.

Kirish Qandli diabet bilan og'riqan bemorlarda diabetik periferik neyropatiyaning tarqalishi taxminan 8% va uzoq davom etadigan kasalliklarda 50% dan oshadi . Qandli diabet bilan og'riqan bemorlarning taxminan 15 foizida oyoq yarasi paydo bo'ladi va 50% dan ko'prog'i pastki oyoq -qo'llarining travmatik bo'lmagan amputatsiyasi diabet va uning asoratlari bilan bog'liq.

Diabetik periferik neyropatiyaning patogenezi to'liq tushunilmagan. Bu ko'p faktorli jarayon va natriy va kalsiy kanallarining o'zaro bog'liqligi, glial hujayralarning faollashishiga olib keladigan metabolik va autoimmun kasalliklar, periferik nervlarning qon bilan ta'minlanishiga ta'sir qiluvchi qon tomirlarining o'zgarishi kabi bir qancha farazlar ilgari surilgan.

Umuman olganda, D vitaminining past darajasi semirish va insulin qarshiligi bilan bog'liq. D vitamin Langergans orol hujayralari o'limining oldini olishda muhim rol o'ynashi va Langergans orol hujayralari transplantatsiyasining omon qolishini yaxshilash uchun foydali bo'lishi mumkinligi haqidagi dalillar tobora ortib bormoqda. Qandli diabetda 25- gidroksivitamin D darajasining pastligi periferik neyropatiya bilan bog'liq va D vitamini konsentratsiyasi neyropatiyaning og'irligi bilan bog'liq bo'lishi mumkin .

Ushbu tadqiqotning maqsadi D vitamini etishmovchiligi va diabetik periferik neyropatiya o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganishdir.

Usullari

Bu tadqiqot uchun 50 kishi olindi va ularni 2 ta guruhga ajratildi: 1 guruhga 25 nafar QD tip 2 diabetik periferik neyropati bilan og'riqan bemorlar (9 erkak va 16 ayol)

va 2 guruhga 25 nafar yoshi va jinsiga mos sogʻlom (9 erkak va 16 ayol) nazorat guruhi sifatida olindi.

Diabetik periferik neyropatiyaning mavjudligi Michigan neyropati skrining asbobi (MNSI) fizik bahosi bilan tasdiqlangan . Ushbu tadqiqotga kiritilgan barcha bemorlarning ballari 2 dan yuqori edi.

Quyidagi kasalliklarga chalingan bemorlar ushbu tadqiqotdan chetlatildi: asab tizimining malignite yoki degenerativ kasalligi tarixi, diabetik makrovaskulyar asoratlar, surunkali gepatit, homiladorlik va giyohvandlik tarixi, buyrak etishmovchiligi, D vitamini qoʻshimchalari.

Ushbu tadqiqotga kiritilgan barcha bemorlarda quyidagilar kuzatildi.

Klinik baholash

Bemorlarga diabetning davomiyligi, hozirda davolanayotgan davolash turlari va neyropatiya alomatlari, nevrologiya varagʻi boʻyicha batafsil oʻrganildi, Michigan neyropati. Skrining asbobi Jismoniy baholash oʻtkazildi. Michigan neyropati skrining asbobi ambulatoriya sharoitida diabetik neyropatiya borligini tekshirish uchun moʻljallangan. Bu diabetik bemorlarni davolash bilan shugʻullanadigan har qanday sogʻliqni saqlash mutaxassisi tomonidan amalga oshirilishi mumkin boʻlgan qisqa jismoniy baholash va oyoqlarning deformatsiyalari, quruq terisi, sochlari yoki tirnoqlari anomaliyalari, tebranish sezgisini yarim miqdoriy baholashni oʻz ichiga oladi. bosh barmogʻining dorsumida, oyoq Bilagi zoʻr reflekslarni baholash va monofilamentli test. MNSI (10 ballik shkala boʻyicha 2 balldan yuqori) skriningi ijobiy boʻlgan bemorlar yuqori oʻziga xoslik (95%) va sezuvchanlik (80%) bilan neyropatik hisoblanadi.

Laboratoriya tekshiruvi

Bemorlarga va nazorat guruhlariga quyidagi laboratoriya tekshiruvlari oʻtkazildi: saxarda ovqatdan 2 soatdan keyingi qondagi qand miqdor, HbA1C darajasi 5,5-6,8%, qoniqarli nazorat: 6,8-7,6% va yomon nazorat. :> 7,6%.

Bemorlar va nazorat guruhlarida vitamin D darajasini aniqlash o'tkazildi. Qon zardobida D vitamini darajasi etarlicha: 30 ng/ml dan yuqori, etishmovchilik: 20 dan 30 ng/ml gacha va etishmasligi: 20 ng/ml dan past darajaga bo'linadi.

Natijalar

Diabetik periferik neyropati bilan og'rikan bemorlarning yoshi 29 dan 73 yoshgacha, o'rtacha qiymati $54,6 + 12,12$ yoshda, nazorat yoshi 27 dan 67 yoshgacha, $49,76 + 11,93$ yoshda. Bemorlarning ham, nazorat guruhlarining ham jinsi taqsimoti bir xil edi

Diabetik periferik neyropati bilan og'rikan bemorlarning klinik xususiyatlari, qandli diabetni davolash davomiyligi va turlari, glikirlangan gemoglobin darajasi, MNSI skori va diabetik neyropati sindromlari (klinik tekshiruv va neyrofiziologik tadqiqotlar asosida) ko'rsatilgan.

Qon zardobida D vitamini darajasi ham nazorat guruhi, ham diabetik periferik neyropatiyasi bo'lgan bemorlar guruhlarida baholandi. Bemor guruhidagi daraja 11.1 dan 39.2 gacha, o'rtacha qiymati $19.216 + 7.59$. Kuzatuv guruhidagi daraja 18,9 dan 73,2 gacha, o'rtacha qiymati $34,15 + 13,35$. Diabetik periferik neyropati bilan og'rikan bemorlarda vitamin D ni darajasi $P = 0.008$ dan ancha past edi . Diabetik periferik neyropati bilan og'rikan bemorlar va nazorat guruhlarida D vitamini darajasining turli toifalari ko'rsatilgan .

50 yoshdan oshgan va undan katta bemorlar, diabet davomiyligi 5 yildan kam bo'lgan diabetik periferik neyropati bilan og'rikan bemorlar, insulin, og'iz gipoglikemik preparatlari yoki kombinatsiyalangan insulin qabul qilgan bemorlar o'rtasida D vitamini darajasida statistik jihatdan sezilarli farq yo'q edi. og'zaki gipoglikemik dorilar va qandli diabet bilan og'rikan bemorlar sifatli va yomon nazoratda (P qiymati = mos ravishda 0,525, 0,700, 0,881 va 0,252).

P qiymati $> 0,05$ (ahamiyatsiz)

P qiymati $< 0,05$ (muhim)

Xulosa

D vitamini yetishmasligi diabetik periferik neyropati bilan ogʻrigan bemorlarda keng tarqalgan. Ayollar va nevropatiyaning ogʻir shakli boʻlgan bemorlar D vitaminining past darajasiga koʻproq toʻgʻri kelmoqda. Vitamin D yetishmovchiligi periferik neyropatiya bilan ogʻrigan bemorlarda nazorat guruhidagilarga qaraganda ancha keng tarqalgan. Vitamin D darajasi va diabetik periferik neyropatiya oʻrtasidagi bogʻliqlikka eʼtibor qaratish lozim va qandli diabet bilan ogʻrigan barcha bemorlarda Vitamin D darajasini muntazam tekshirib turish kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Khakimova S Z. Chronichny brucellosis U realny practitioner likarya neurologa: (klinichna diagnostics ta likuvannya). Zdobutki klinichnoi ä experimentalnoi meditsini, 2019;1 (3), 133-138. (in Uzb).
2. Khakimova S Z., Atokhodjaeva DA., Hamrokulova FM. Research Of Motor Function In Patients With Chronic Pain Syndrome At Radiculopathies Of Different Genesis. The American Journal of Applied sciences, 2020. 2 (10), 14-21.(in Uzb)
3. Samiyev AS, Xakimova SX, Soibnazarov OE. Rehabilitation of patients under spine surger. Journal of Biomedicine and Practice. 2022;7(1):139-44.
4. Utkurovna SG. Farkhodovna, KF., Of Orifjonovna, features immune mechanisms in the development of pathological processes. Achievements of science And education,2022 ,2 (82), 108-115. (in Uzb)
5. Utkurovna SG., Farkhodovna SZ., Furkatjonovna BP. Optimization of the treatment of acute rhinosinusitis in children. Web of Scientist: International Scientific Research Journal,2022. 3(3), 769-773.(in Uzb)
6. Khakimova S. Z., Khamdamova BK., Kodirov UO. Comparative correlation of markers of inflammatory metamorphism in peripheral blood in dorsopathy of various origins //Uzbek Journal of Clinical Research. – 2022. 2(2). 12-18. (in Uzb).

7. Akhmedova D.A., Khakimova S. S., Dzhurabekova O. T. "Confidence in the future". Innovative science, based on., 2015, 6(2), 224-227 (in Uzb)
8. Ziyodullayevna, Hakimova Sohiba, and Muzaffarova Nargiza Shukhratovna. "Modern diagnosis of basilar migraine (literature review)." (in Uzb)
9. Dadasheva MN., Razilova Ave., Boldin Ave. The possibilities of practical application of dexketoprofen in pain syndrome of various etiologies.2018. 16(10),32–36. (in Uzb).
10. Khamdamova BK., Khakimova S. Z., Kodirov UA. Features of the neurovascular state of the spine in dorsopathy in patients with diabetes mellitus //Journal of Biomedicine and practice. 2022.7(6). (in Uzb).
11. Khakimova S. Z., Khamdamova B. K., Kodirov A. Features of clinical and neurological results of examination of patients with dorsopathies of rheumatic origin //Journal of Biomedicine and practice. – 2022. 7(1). (in Uzb).
12. Khakimova S. Z., Khamdamova B. K., Kodirov UA. The study of motor function in patients with chronic pain syndrome with dorsopathies of various genesis //tools, mechanisms and technologies of modern innovative development. – 2022. 243-251. (in Uzb)
13. Shuxratovna, M. N., Abdukayumovich, Y. R., & Ziyadulloyevna, X. S. (2022). INDICATORS OF ULTRASOUND EXTRACRANIAL DOPPLEROGRAPHY IN PATIENTS WITH CERVICAL VERTEBRAL PATHOLOGY. JOURNAL OF BIOMEDICINE AND PRACTICE,7(6) (in Uzb).
14. Rehabilitation of patients who have undergone spinal surgery. Samibaev R.M. Samiev A. S. 2008 Peer-reviewed scientific and practical journal of Neurology. 3-39 p.199 Tashkent (in Uzb).